

Dette er vinnerne: Legen som hjalp voldtektsofre og kvinnen som overlevde IS-fangenskap

Jesidi-kvinnen Nadia Murad har blitt et internasjonalt symbol på kampen mot seksualisert vold, etter å ha rømt fra IS-fangenskap. Den kongolesiske legen Denis Mukwege har behandlet tusenvis av voldtektsofre fra sin klinikk i Kongo.

Fredag ble det kjent at Mukwege og Murad deler årets fredspris for sin kamp mot menneskehandel og voldtekt som våpen.

Voldtekt er blitt omtalt som et stille våpen som brukes til å ødelegge hele samfunn, hvor konsekvensene er så dyptgripende at de ødelegger mennesker og samfunn lenge etter at krigen er over.

Et tydelig symbol for ofrene er irakiske Nadia Murad, en jesidisk menneskerettighetsaktivist.

I august 2014 ble Murad tatt til fange av terrorgruppen IS sammen med 150 andre kvinner i Mosul. Etter tre måneder med gjentatte voldtekter hver dag, klarte hun å rømme fra IS' sexslaveri.

Siden har Murad reist verden rundt for å rette søkelyset mot seksuell vold i krigføring. Hun har startet «Nadia's Initiative» for å hjelpe ofre for folkemord, masseovergrep og trafficking til å bygge opp livene sine igjen.

(Et) voldtektsoffer – ofiara gwałtu

(Et) fangenskap – niewola

Å rømme – tutaj: uciekać, zbiec (å rømme – rømte – har rømt)

Nobels fredspris – Pokojowa Nagroda Nobla

Dyptgripende – obszerny, rozległy, głęboki

Gjentatt – powtórny, powtarzający się

(Et) slaveri – niewolnictwo

Å rette søkelyset mot – skierować światło reflektorów na/w kierunku (å rette – rettet – har rettet)

Mistet foreldre og seks brødre

Jezidiene i Kocho i Nord-Irak ble angrepet av IS den 3. august 2014. Det selverklærte kalifatet ville utrydde den etniskreligiøse minoriteten. Omkring 3.100 ble drept – halvparten skutt, halshogd eller brent levende – de fleste menn og eldre kvinner, inkludert Murads mor og seks av hennes brødre.

6.800 jesidier ble kidnappet. Gutter ble sendt til rekrutteringsleire, jenter i stor grad til sexslaveri. De rundt 150 unge kvinnene fra landsbyen til Murad ble tatt til fange og sendt til Mosul. De ble utsatt for grove overgrep, brent med sigaretter, slått og brukt som sexslaver:

– Vi var flere hundre studenter med drømmer om en jobb og en framtid. Men IS knuste drømmene våre. 3.500 kvinner og jenter holdes fortsatt i fangenskap, sa Murad da hun var i Norge i januar 2016.

Rømte

Murad klarte etter flere forsøk å rømme fra IS i november 2014. Ett år senere fortalte hun FNs sikkerhetsråd sin historie om torturen, frykten og de grusomme overgrepene. Hun tryglet FN om å utslette IS.

Motet hennes fikk medlemmene til å bryte ut i spontan applaus, noe de sjelden gjør. Ifølge The Independent gråt FNs generalsekretær Ban Ki-moon da han hørte hennes historie, som gjorde ham trist og rørt på en gang:

Å utrydde – tutaj: eksterminować (å utrydde – utryddet – har utryddet)

Å skyte – strzelać (å skyte – skøyt/skjøt – har skutt)

Å halshogge – ściąć głowę (å halshogge – halshogde/halshogg – har halshogd)

Å brenne – palić (å brenne – brant – har brent)

(En) leir – obóz

(Et) overgrep – napaść, napad

Å knuse – rozbić, stłuc, złamać (å knuse – knuste – har knust)

(Et) forsøk – próba

Å tryggle – błagać, żebrać (å tryggle – tryglet – har tryglet)

Å utslette – niszczyć, zrównać z ziemią (å utslette – utslettet – har utslettet)

(Et) mot – odwaga

– Nadia har så mye styrke, mot og **verdighet**. Med all rett krever hun en verden der alle barn får leve i fred.

FN-resolusjon

Siden september 2016 har hun vært FNs første goodwillambassadør for overlevende av menneskehandel. Hun er det første overlevende offeret som har fått i oppgave å strekke ut en hånd og jobbe for verdigheten til andre overlevende etter menneskehandel.

Sammen med sin advokat Amal Clooney fikk Murad gjennom en resolusjon i FN som skal gjøre det mulig å få stilt IS for Den internasjonale straffedomstolen for **forbrytelser** de har utsatt Murad og andre for.

– Voldtekt blir brukt for å ødelegge jenter og kvinner, og for å garantere at de aldri mer vil **være i stand til** å leve et normalt liv. IS har gjort jesidi-kvinner til kjøtt som kan kjøpes og selges, sa Nadia Murad til FNs sikkerhetsråd i desember i 2015.

FN-ambassadør

I 2016 nominerte blant annet SVs Audun Lysbakken Murad til Nobels fredspris i 2016. I stedet ble hun **tildelt** EUs menneskerettighetspris – Sakharov – prisen – sammen med Lamiya Aji Bashar.

(En) verdighet – godność

(En) forbrytelse – zbrodnia, przestępstwo

Å være i stand til å gjøre noe – być w stanie coś zrobić (å være – var – har vært)

Å tildele – przydzielać (å tildele – tildelte – har tildelt)

Bashar kommer fra samme landsby og har opplevd mye av det samme som Murad, men klarte først å rømme i april 2016.

Ett av Murads **mål** har vært å ta saken til Den internasjonale straffedomstolen (ICC) i Haag, noe menneskerettighetsadvokaten Amal Clooney ønsket å bidra til. Clooney representerer nå flere ofre for voldtekt og kidnapping gjennomført av IS. I september **vedtok** Sikkerhetsrådet i FN å etablere et granskingsutvalg som skal samle inn **bevis** for IS' overgrep mot jezidifolket i Irak.

– Det er et viktig skritt på veien mot **rettferdighet** at ofrene endelig skal få oppleve at sakene kommer for retten, uttalte Clooney til BBC. Men hun **understreket** at det fremdeles **gjenstår** mye før de **når målet**.

Brøt sammen i studio

I 2016, da Murad var i Norge, var hun blant annet gjest i NRK-programmet Urix. Der fortalte Murad detaljert om livet som IS-fange i hjembyen Kocho i Nord-Irak.

– Mitt ønske til den norske regjeringen og andre land er at dere må se hvorfor vi ble utsatt for folkemord på grunn av vår religion. Dette må stemples som folkemord, fordi det er på grunn av vår religion at vi ble utsatt for dette, sa Murad.

På et tidspunkt, da Murad skulle fortelle om de **omfattende** overgrepene, ble det for mye for Murad, og hun brøt sammen i studio.

(Et) mål – tutaj: cel

Å gjennomføre – przeprowadzać, przeprowadzić (å gjennomføre – gjennomførte – har gjennomført)

Å vedta – tutaj: decydować, podjąć decyzję (å vedta – vedtok – har vedtatt)

(Et) bevis – dowód

(E n) r e t t f e r d i g h e t – sprawiedliwość

Å understreke – podkreślać (å understreke – understreket – har understreket/å understreke – understrekte – har understrekt)

Å gjenstå – pozostawać, zostawać (å gjenstå – gjensto/gjenstod – har gjenstått)

Å nå målet – osiągnąć cel (å nå – nådde – har nådd)

Å bryte sammen – załamać się (å bryte – brøyt/brøt – har brutt)

Omfattende – obszerny, rozległy

I etterkant av programmet fortalte Murad at hun ønsket at klippet ble publisert.

Legen som reparerer krigens sår

En av de få mennene som har engasjert seg i voldtekt som en krigsstrategi og bidratt til å få temaet på den internasjonale dagsordenen, er den kongolesiske legen Denis Mukwege.

Mukwege er grunnleggeren av Panzi Hospital, et sykehus i Kongo som har spesialisert seg på å ta imot og behandle kvinner som er utsatt for seksualisert vold. Hver måned tar de imot og behandler 400 kvinner som er blitt utsatt for gruppevoldtekter.

Den kongolesiske legen har vært en gjenganger på nominasjonslisten til fredsprisen, og blant forhåndsfavorittene år etter år.

Han har tidligere mottatt både FNs menneskerettighetspris og EU-parlamentets Sakharov-pris for arbeidet for voldtekts ofre og mot voldtekt som våpen.

Ved å gi prisen til Mukwege sammen med Murad får komiteen også belyst IS' og andre terrorgruppers brutale fremferd i land som Irak og Syria i tillegg til den dystre historien i Mukweges hjemland Kongo.

(En) grunnlegger – założyciel

Å ta imot – tutaj: przyjąć, przyjmować (å ta – tok – har tatt)

Å belyse – tutaj: rozjaśnić, wyjaśnić (å belyse – belyste – har belyst)

(Ei, en) fremferd – zachowanie

Dyster – ponury, posępny

Mukwege har **vektlagt** at denne typen seksuelle overgrep mot kvinner kan forstås som et sakte **utfoldende** folkemord, og at kampen mot det må skje gjennom forbrødring mellom menn, som sier at dette må bekjempes i både lokalsamfunn og militære enheter.

Artikkelen «Dette er vinnerne: Legen som hjalp voldtektsofre og kvinnen som overlevde IS-fangenskap» av Maria Knoph Vignæs og Martin H. W. Zondag ble hentet fra nrk.no:

https://www.nrk.no/norge/dette-er-vinnerne_-legen-som-hjalp-voldtektsofre-og-kvinnen-som-overlevde-is-fangenskap-1.14235798 (tilgangsdato: 08.10.2018)

Å **vektlegge** – podkreślać, uwypuklać (å vektlegge – vektla – har vektlagt)

Utfoldende – rozwijający się